

SOL VE ÖRGÜTLÜ ŞİDDETE BAKIŞ

Reha Alpay

Günümüzün neoliberal dünyasında sol açısından şiddet giderek daha karmaşık bir sorun haline geliyor. Radikal İslamcı akımların emperyalist güçlerle doğrudan çatışmaya girmeleri ve onları zor duruma düşürmeleri yeni bir olgu. Öte yanda 20. yüzyıla damgasını vuran genelde sosyalist eğilimli ulusal kurtuluş hareketleri bugün yerini siyasal tercihleri itibariyle büyük bir çeşitlilik gösteren kimlik temelinde hareketlere bırakmış durumda. Üstelik bunlar hedefleri açısından da çok geniş bir yelpaze oluşturuyor. Bu hareketler devletlerin baskısıyla karşılaştıkça ister istemez dünyanın bir çok yerinde çatışmalar ortaya çıkıyor.

Bu yazıda bu konuyu irdelemeye çalışacağım. Ancak bunu detaylı analizlere girmekten çok soruları ortaya çıkararak ve bunlara yanıtlar vermeye çalışarak yapmaya çalışacağım. Bunu da her yanıtın yeni soruları ortaya çıkaracağını bilincinde olarak, kesin yanıtlar bulma beklentisi içine girmeden bir deneme olarak yapacağım. Bu arada sol yaklaşımları analiz ederken sol içindeki otoriter ve özgürlükçü kesimleri ayrı ayrı değerlendireceğim. Ancak buradaki özgürlükçü sözcüğüyle liberter solu kast ettiğimi vurgulamak durumundayım, çünkü Türkçede bu sözcük çok farklı şekillerde kullanılıyor. Özellikle liberal anlamında kullanmadığımı vurgulamam gerekiyor.

Örgütlü Şiddetin Kökleri

Konuya girmeden önce insanlığın geçmişine dönüp örgütlü şiddetin köklerine bakmakta yarar var. İlk insanlar için örgütlü şiddet daha çok av sırasında hayvanlara karşı ortaya çıkan bir olguydu. Topluluklar arasında zaman zaman ortaya çıkan kavgalar dahi tarafların içinden birisinin yaralanması üzerine bırakılıyordu[1].

Zamanla nüfusun çok arttığı ve kaynaklar üzerinde anlaşmazlıklar çıkan bölgelerde kimi kabileler savaşçı yeteneklerini geliştirmeye başladı. Emek üretkenliğinin artması köle edinmenin koşullarını yaratınca, hiyerarşik yapıların ortaya çıktığı bazı kabileler diğer kabileleri yok etmeye başladı[2]. Bu yok etme erkeklerin öldürülmesi ve kadınların da köleleştirilmesi yoluyla gerçekleşiyordu.

İklimsel değişikliklerin üretkenliği önemli ölçüde etkilediği bölgelerde tarım ve hayvancılık teknikleri daha hızlı gelişti. Başta Ortadoğu olmak üzere bu bölgelerde emek üretkenliğinde daha hızlı bir gelişme görüldü. Bunun sonucunda düzenli orduları beslemek olanaklı hale geldi. Düzenli ordu erkeklerin köleleştirilmesini de olanaklı hale getirdi. Ortaya çıkan zenginlik aristokrasiler yarattı. Bunlar kendi egemenliklerini sürdürmek için yeni kurumlar oluşturdular. Devlet de bunlardan biriydi. Bürokrasiler oluştu ve aristokrasiler gerek köleler gerek kendi halkları üzerinde kontrolü bu bürokrasiler aracılığıyla gerçekleştirmeye başladı. Bu gelişmeyle birlikte şiddetin temel kaynağı devlet olmaya başladı ve devlet giderek şiddetin tekeli eline aldı.

Asur kralı Hammurabi'nin ilk yasaları çıkardığı dönemlerden bu yana devletin yurttaşlarına (o dönem için 'tebaa'sına) eşit davranması, en azından eşit uzaklıkta durması bekleniyor. Günümüzde üretkenlikteki artış yiyecek, barınma gibi temel ihtiyaçları kökten çözecek boyuta gelmiş durumda. "Kıt kaynaklar"ı paylaşmanın sorun olmaması gerektiği günümüz toplumunda dahi devlet egemen sınıfların iktidarını sürdürmek için şiddet tekeli elinde tutan bir kurum konumunda.

Refah devleti kurumları aracılığıyla yoksulluğu azaltmak gibi işlevleri olsa da temel işlevi mevcut hiyerarşileri korumaktır. Zaten refah devleti uygulamaları esas olarak yoksullaşan kesimlerin saldırgan ve isyankâr tutumlar almalarını engellemeye yöneliktir ve o ölçüde geliştirilir. Bir anlamda bu mekanizmalar halkın egemenlere karşı isyanını engelleyen sübaplardır. Onun ötesinde devlet değil maddi eşitsizliği azaltmak “ulusal ekonomiyi güçlendirmek” görüntüsü altında onun artması yönünde etkinlik göstermektedir.

İki Kutuplu Dünyada Şiddet

Geçen yüzyılda özgürlükçü solun devletler arasında ve ulusal kurtuluş savaşlarında şiddete bakışı büyük ölçüde paylaşılan ortak tezlere ve birbirine yakın duruşlara dayanıyordu. Öte yanda ise ağırlıklı olan Stalinci sol vardı: Bolşevikler. Bolşevik sol için kapitalist kuşatma altındaki Sovyetlerin her yaptığı mübahtı. Çünkü Sovyetler dünya işçi sınıfının çıkarlarını korumak için emperyalist kuşatmaya ve şiddete karşı kendisini korumak durumundaydı. Bu yaklaşımla İkinci Dünya Savaşı sırasında bazı Sovyet halklarının Sibirya'ya sürülmesi dahi haklı görülüyordu. Ya da muhalif aydınların hapislerde sürünmesi, toplama kamplarına gönderilmesi v.d. Tüm bunlar “meşru müdafaa”nın ve işçi sınıfı devrimini korumanın unsurlarıydı.

Çok sonralarda, 1980'lerde Sovyetlerde açıklık ve yeniden yapılanma politikalarının geliştirilmesiyle Sovyet devletinin uyguladığı haksız terör eylemleri yüksek sesle eleştirilmeye başlandı. Otoriter sol Stalinciliği terkedi Marksizm içinde arayışlara girmeye başladı. Daha önceki haksız eylemlere karar verenlerin ve uygulayanların çoğunun hayatta olmadığı bu dönemde geçmişi eleştirmek daha kolay oldu.

Özgürlükçü hareketler açısından ise Sovyetler, baştan beri sosyalizmi devlet aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmanın doğal sonuçlarını ortaya koyuyordu. Daha önce de öngörülmüş olan bu sonuçlar baskıcı ve bürokratik bir devlet yönetimi ve tek sesli bir toplum olarak özetlenebilir.

O dönem için bir sorun Bolşevikler tarafından çalınmış olan devrime karşı tavidir. Bu konuda Ukrayna'daki özgürlükçü köylü ayaklanması ve onun lideri Mahnov'un aldığı tavır çok açıktı. Ukraynalı özgürlükçü devrimciler örgütlendi ve halk milisi olarak silahlandılar. Emperyalistlerle işbirliği içinde devrimi ezmeye çalışan Beyaz Orduya karşı savaşılar. Ancak Kızıl Orduyla çatışma pahasına da olsa merkezi bir ordunun parçası olmayı reddettiler. Emperyalistlerin yönlendirdiği karşı devrime direniş özgürlükçü bir örgütlenme içinde gerçekleştirildi. Devrimi savunmak adına hiyerarşik bir örgütlenme yapısını kabullenmediler.

Bu net tavır daha sonra İspanya'daki anarko-sendikalistler için de örnek olacaktı. Ancak Mahnovistlerin sonuçta silah üstünlüğüne sahip Kızıl Ordu tarafından acımasızca ezilmiş olması büyük olasılıkla İspanya'da CNT'nin sonuçta Bolşeviklerle uzlaşmasında etkili olmuştu. İspanya iç savaşı süresince Sovyetler silah yardımını koşullu olarak yaptı. İlk koşul ise Cumhuriyetçi milislerin mevcut hükümet tarafından hiyerarşik bir şekilde örgütlenip denetlenmesiydi. Bu önkoşul silahlı halk milisleri olarak yatay şekilde örgütlenen anarko-sendikalistlerin merkezi ordu yapısını kabul etmesi anlamına geliyordu.

Sonuçta İspanya iç savaşı özgür bir toplum için savaşım olmaktan çıkıp faşizm yerine daha az baskıcı bir rejimi, Cumhuriyeti, koruma savaşına dönüştü. Cumhuriyetçi hükümetin özgürlükçü güçleri tasfiye etme çabası halkın iç savaşa verdiği desteği aşındırdı. Cumhuriyetin özgürlüğe giden yolda bir sıçrama olmayacağını gören geniş yığınlar morallerini yitirdiler. Faşist güçlerin silah üstünlüğü bu durumun üzerine tuz biber ekti ve savaş kaybedildi.

İzleyen dönemlere Bolşeviklerin kendi dışlarındaki sola karşı daha sekte tavrıları ve gerekli gördüklerinde Nazi Almanyasıyla anlaşma imzalamaya kadar varan pragmatik politikaları hakim oldu. Özgürlükçü kesimlerde buna karşı gelişen bir tavır Sovyet rejimini o dönemin faşist rejimlerinden biri olarak görmek şeklindeydi.

Bu konumu benimseyenlerin, Sovyet bürokrasisinin kapitalistlerin değil işçi sınıfının rejime verdiği desteğe dayandığını göz ardı ettiklerini vurgulamak durumundayız. Faşist rejimler geniş halk kesimlerini baskı altında tutarak tekelci kapitalizme hizmet ediyorlardı. Oysa Sovyetler yalnız kendi içinde maddi eşitliği sağlamak ve toplumsal hizmetleri yaygınlaştırmak açısından önemli adımlar atmakla kalmadı. Aynı zamanda herkese ücretsiz eğitim gibi alanlarda kapitalist dünyaya hem örnek oldu hem de benzer uygulamaların orada da gerçekleşmesi için bir baskı unsuru oldu. Nitekim Sovyetlerin çöküşünden sonra refah devleti uygulamalarını ortadan kaldırmaya yönelik neoliberal saldırılar bunu somut olarak kanıtıyor.

Aslında sanayileşmeyle birlikte işçi sınıfı bir yandan kapitalist sistemin ezilen sınıfı olurken bir yandan da ayrıcalıklı bir işçi kesiminin oluştuğunu göz önüne alırsak Sovyetleri bu ayrıcalıklı işçi kesiminin (işçi aristokrasisi) iktidarı olarak değerlendirebiliriz. Bu iktidar tabii ki bu kesimin yarattığı bürokrasi aracılığıyla gerçekleşti. Bu bürokrasi hiç bir zaman serbest pazara dayanan bir sanayileşmeye izin vermedi. Ancak kapitalist ülkelerin yaptığını merkezi bir planlamayla sürekli taklit ederek sanayileşmeyi hızlandırmaya ve Sovyetlerdeki işçi sınıfının genişlemesi için çalıştı. Bu arada köylülük, kaybeden ve geleceği belirsizleşen kesim olarak kaderini bekliyordu. Bu sistem doğanın tahrip edilmesinde de kapitalist sistemden geri kalmıyordu.

Tüm bu saptamalarla birlikte Stalin döneminde farklı toplum kesimlerine uygulanan terör boyutunda şiddetin Sovyet rejimini faşist bir rejim gibi ele almaya yol açmasını çok yadırgamamak gerek. Ancak bunun kapitalist dünyanın ve faşist rejimlerin yarattığı tehditin bir sonucu olduğunu da gözardı etmemek gerek. Bunu söylerken o şiddeti meşrulaştırmak istemediğimizi net olarak ifade etmeliyiz. Özgürlükçü sol hiç bir devletin halka karşı uyguladığı şiddeti meşrulaştıracak bir politikayı benimseyemez. Onun ötesinde hiç bir devletin şiddet olmadan iktidarını sürdüremeyeceğinin de bilincindedir. Asıl sorun işçi sınıfının amaçlarına

bir devlet yaratmadan ulaşmasıdır. Sovyet devrimi sırasında ne yazık ki bu başarısız oldu.

İki kutuplu dünyada soğuk savaşın bir diğer yönü de “ulusal kurtuluş” savaşlarıydı. Stalinçi sol bu mücadeleleri ulusçu yaklaşımlarla önkoşulsuz desteklerken, solun özgürlükçü kesimleri ulusalcılığın son çözümde özgürlük yolunda ayak bağı olacağını bilerek daha çok emperyalist müdahalelere karşı mücadele ettiler. Ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizmin halklar üzerinde yarattığı baskıyı sınırlandırıyor, onların en azından kültürel gelişim olanaklarını ve özerkliği yaratıyordu. Üstelik bazı durumlarda emperyalist ülkelerce çok ucuza kapatılan doğal kaynaklar üzerinde yapılan pazarlıklar maddi zenginliğin daha adil bir şekilde paylaşılmasını sağladı. Ancak sonuçta bu halkların kendi iradelerini gerçekleştirebilecekleri doğrudan demokrasiler ortaya çıkmadı. Aksine ulusal ekonomiden beslenen yerel kapitalistler baskıcı devletler yarattılar. Bu süreçte sol hem başlangıçta ortaya çıkan sosyalist devletlerin otoriter politikalarını hem de sonuçta ortaya çıkan ulusalcı devletleri eleştirmekten genelde kaçındı[3].

Politik Arenadaki Şiddete Bakışta Farklı Boyutlar

Burada durup şiddet sorununun farklı boyutlarına bakacak olursak başlıca iki boyut görebiliriz. Birincisi belirli çatışmaların içinde ya da saldırganlık karşısında kendisini bulan sol güçlerin almak zorunda kaldıkları konum. Ukrayna'da henüz Bolşevik çizgiye girmemiş olan devrimi savunmak için silahlanmak durumunda kalan Mahnovcuların konumu ilginç bir örnek. Diğer örneğimizde ise faşist ayaklanmaya karşı demokratik kazanımları korumak için silahlanan İspanyol özgürlükçü solunu görüyoruz. Her iki durumda da tarafsız kalmanın ya da dışarıdan izlemenin imkânsız olduğu bir çatışma söz konusu. İspanya örneğinde ikilem daha da çetrefilli, çünkü Sovyet örneğinden sonra Cumhuriyetçiler savaştan galip çıksalardı Bolşeviklerin özgürlükçü solu ezmeye çalışacağı kolayca öngörülebilirdi. Ama buna karşın faşizme karşı savaşı sürdürmek zorunluydu.

İkinci boyutta ise emperyalizme veya faşizme karşı verilen mücadelede kendi dışındaki güçlerin uyguladığı şiddete karşı alınan tutum söz konusu. Stalin örneğinde olduğu gibi ayırım gözetmeden bir halkın Sibirya'ya sürülmesini değil desteklemek meşru olarak dahi görmek mümkün değil. Öte yanda Sovyetlerin Nazi Almanyasına karşı savaşında farklı tavırlar söz konusuydu. Almanya'ya karşı savaşan kimi ülkelerde pasifistler iki devlet arasında yaşanan hiç bir savaşa katılmama tavrını sürdürerek bu dönemde askere gitmeyi reddettiler. Avrupalı birçok özgürlükçü solcu için ise bu savaşı faşizme karşı meşru müdafaa olarak değerlendirmek en doğal tutumdur.

Burada verilen bir savaşı desteklemekle onu meşru görmek arasında da önemli bir fark olduğunu vurgulamakta yarar var. En belirgin örnekle ulusçu bir devletle sonuçlanacak "ulusal kurtuluş" mücadelelerini desteklemek özgürlükçü sol için söz konusu olmamıştır. Ancak bu mücadelelerin meşruiyeti de hiç bir zaman tartışma konusu yapılmamıştır. Tüm ezilen halkların emperyalizme veya kendilerini baskı altında tutan devletlere karşı kendi özerklikleri için direnme hakkı vardır. Bu direnişin ne şekilde gerçekleştirileceğine de o halkın kendisi karar vermek durumundadır.

Sözgelimi Hindistan'da İngiltere'ye karşı mücadele barışçıl yöntemlerle sonuca ulaşmışken, Kuzey İrlanda'da IRA, silahlı direnişe gitmeyi bir zorunluluk olarak gördü ve sonuçta tarafların masa başına oturmasında yıllarca süren silahlı direniş önemli bir rol oynadı. Bu tercihte tabii ki o bölgede yaşayan protestanların İngiltere'ye bağlılığı önemli bir etken oldu. Çünkü İngiltere

İrlanda'ya bağımsızlık verirken sınırları bu kesimin nüfusun çoğunluğunu oluşturacağı şekilde çizmişti.

Buradan günümüze gelecek olursak, sözgelimi Hamas'ın ya da Hizbullah'ın İsrail'e karşı direnişine nasıl bakacağız? İran'ın ABD'ye kafa tutması haklı bir zemine dayansa da nükleer silahlanmayı amaçladığını bile bile bunun meşruiyetini destekleyecek miyiz? Ya da Chavez'in Dünya Sosyal Forumunda barış oturumunu askeri üste yaptırmasına tepkimiz ne olacak?

Neoliberalizm ve Değişen Dünya

Sovyetlerin çökmesiyle birlikte dünyanın her yerinde dengeler değişti. Sovyetlerden gelen desteği yitiren "ulusal devletler" yavaş yavaş serbest piyasa ekonomilerine geçtiler. Buna karşı direnen Küba gibi bir kaç istisna zor dönemlerden geçti. Henüz "ulusal devlet"lerini kuramamış olan hareketler stratejilerini hatta ideolojilerini değiştirmeye yöneldiler. Irak Kürtleri gibi kimi ABD'yle işbirliğine yöneldi. Kimisi ise ulusal devlet oluşturmak hedefinden vaz geçerek kendi kimliğini yaşatma ve geliştirme mücadelesine yöneldi.

Zapatista hareketi bu dönemde en umut verici

örnek oldu. Dünyanın her tarafındaki radikal hareketlere esin kaynağı olan Zapatistalar, devlet iktidarını ele geçirmeyi hedeflemedikleri gibi olabildiğince yatay bir şekilde örgütlendiler. Savaşa da barışa da oluşturdıkları kurtuluş ordusu değil toplumun tümü doğrudan demokratik bir süreç sonunda karar verdi. 1994 Ocak ayının ilk günlerinde Meksika'nın Chiapas eyaletinde belirli kentleri ele geçirmeleri ve bir süre ellerinde tutmaları daha çok beş yüzyıl boyunca süregelen baskıya karşı sembolik bir eylemdi. O zamandan bu yana silahlarını yalnız yerli halkların örgütlenmesinde kendi özerkliklerini korumak için kullandılar.

Günümüzde Zapatistalar kendi özerk yerel yönetimlerini oluşturmuş durumdalar. Sayıları otuzu aşan bu yerel yönetimler sağlık, eğitim gibi ihtiyaçları karşılamak için örgütlendikleri gibi yerel toplulukların politik kararları verdiği alan oluyorlar. Bu anlamda Zapatistalar diğer halklara devlet yönetimini hedeflemeden kendi kimliklerini geliştirebilecekleri ve kendi yaşamlarını örgütleyebilecekleri konusunda örnek oldular. Aynı zamanda bunun doğrudan demokratik örgütlenmeyle yapılabileceğini kanıtlamış oldular.

Zapatistaların kendi güvenliklerini sağlamak için devletle görüşmeleri ve yasal düzenlemeleri içeren anlaşmalar aramaları özgürlükçü sol içinde bazı kesimlerce ulusalcılığa yöneldikleri şeklinde eleştirilere neden oldu. Ancak sonuçta ulus devletler tarihe karışana kadar bu tür yapılar devletlerle yan yana var olmak zorunda. Bu zorunluluk da ister istemez kimi uzlaşmaları kaçınılmaz kılıyor. Bunu ulusalcı bir yöneliş olarak görmek ve bunlardan uzak durmayı önermek bu aşamada hayalci bir yaklaşım. Önemli olan bu hareketlerin kendi özerkliğinden ödün vermemeleri. Nitekim Zapatistalar bu anlamda kendi özerkliklerinden ödün vermedikleri gibi önerdikleri yasal düzenlemelerle diğer yerli halkların özerklik mücadelesinin önünü açmaya çalıştılar. Kendi özerk bölgelerinde ulusal yasaların değil kendi yasalarının geçerli olması konusunda ısrar ettiler. Ayrıca diğer devletlerden destek alma fikrini de baştan reddettiler.

Sözünü ettiğim kimi kuşkular dışında Zapatistalar özgürlükçü soldan yaygın bir destek gördüler. Bu destek ilk günlerde amaçlarının tüm dünyaya duyurulmasıyla başladı. Ardından karşılaştıkları baskıların ve saldırıların açığa çıkarılması ve dayanışma kampanyalarıyla sürdürüldü. Bugün de sağlık hizmetleri projelerine doğrudan yardımlar gibi birçok alanda sürmektedir.

Ne yazık ki bu örneğe karşın dünyanın çoğu bölgesinde neoliberalizme karşı direniş özgürlükçüler değil ya otoriter sol ya da daha kötüsü radikal dinciler yön veriyor. Bu konuda küresel kapitalizmi yönlendiren politik güçlerin bilinçli tercihlerinin de önemli bir rol oynadığını kabul etmek gerek. Bir yanda sivil toplum kuruluşlarına sağlanan parasal desteklerle onların yönlendirilmesi devlet eliyle değişimi öngören solu güçlendiriyor. Öbür yanda ise zamanında Sovyetlere karşı beslenen radikal İslam, "Komünizm" in yok olmasıyla ortaya çıkan "düşman" boşluğunu dolduruyor. Özellikle bu ikincisi giderek önem kazanıyor, çünkü her hiyerarşik sistem kendi egemenliğini sürdürmek için bir düşmana ihtiyaç duyar.

1999 sonunda Seattle'da gerçekleşen yığinsal küresel karşıtı eylem Vietnam savaşından bu yana bir ilkti ve izleyen eylemlerle birlikte ABD yönetimini gerçekten korkuttu. Buna karşı tepkiyi 2001'de Bush'un Afganistan işgaliyle ve ona zemin hazırlayan 11 Eylül eylemiyle gördük. İlk anda Seattle ile ilgisiz gibi görünen bu olaylar Peter Staudenmaier'in deyişiyle "Tarihin Kaçırılması"ydı[4]. Sovyetlerin çöküşüyle birlikte soğuk savaş yıllarındaki kadim düşman yok olmuştu. Yeni bir düşman ve halkın o düşmanın saldırdığı korkuyla sisteme sarılması gerekiyordu. Üstelik bu düşman dünyanın birçok yerinde neoliberalizme karşı gelişen gerek sol gerek ılımlı İslamcı ve laik tepkileri bastırmak için bahane olacaktı.

ABD ve müttefiklerinin Afganistan'ı ve Irak'ı işgal etmeleri El Kaide gibi radikal İslamcı güçlere hem propaganda açısından hem de tabanlarını daha aktif hale getirerek genişletmeleri açısından yardım etti. Böylece Bush yönetiminin ihtiyaç duyduğu düşman

gerçekten yaratılmış oldu. Öyle ki bu işgallere karşı barışsever güçlerin verdiği mücadele dahi radikal İslamcıların bu direnişi olmasaydı çok etkili olmayacaktı. Bugün barış mücadelesi geniş bir taban bulduysa bu büyük ölçüde Irak'ta eski Saddamcıların ve El Kaide gibi güçlerin işgalcilere büyük kayıplar verdirmeleri ve Irak'ın sömürgeleştirilmesine izin vermemeleri sonucunda oldu. Onlar olmasaydı belki Şii radikal gruplar benzer bir işlev görecektlerdi. Ancak solun bu genişlikte bir direnişi başaracak bir örgütlülüğü olmadığını biliyoruz.

İsrail'in geçen yıl Lübnan'a yaptığı saldırı benzer bir şekilde sonuçlandı. İsrail amacına ulaşamazken esas olarak direnen Hizbullah ve onun silahlı milisleriydi. İsrail çekildikten sonra Hizbullah Beyrut'ta uluslararası bir konferans düzenledi[5]. 34 ülkeden 450 katılımcı, Lübnan Komünist Partisinden savaş karşıtı hareket temsilcilerine, Müslüman Kardeşlere kadar geniş bir kesimi kapsıyordu.

Bu noktada Hizbullah'ın Lübnan'da geniş bir tabanın olduğunu ve sivil halkı hedef alan terör eylemlerine yönelmediğini vurgulamakta yarar var. Öte yanda Irak'taki direniş içinde yer alan belki de tüm hareketler sivilleri hedef alan eylemler yapıyorlar ve bunu sol açısından onaylamak mümkün değil.

Soğuk savaşın ilk yıllarında Stalinci sol barış hareketine damgasını vurmuştu ve onu yönlendiren güç konumundaydı. Bu dönemde öyle bir kutuplaşma vardı ki özgürlükçü solun sesi dahi çıkmaz olmuştu. Herkes iki taraftan birinin yanında yer almaya zorlanıyordu. Bu durum ancak 1960'ların sonlarında yeni solun ortaya çıkışıyla aşılabildi. Şu anda da 1999'da Seattle'daki çıkışın aksine gerek küreselleşme karşıtı hareket gerek barış hareketi otoriter muhalif güçler tarafından belirlenir durumda. Küreselleşme karşıtı harekete ilişkin daha önce ayrıntılı bir analiz yaptığım için burada detaya girmeyeceğim[6]. Ancak Chavez'in ve devleti ele geçirerek alternatif yaratmayı amaçlayan diğer güçlerin bu alanda belirleyiciliğinin o yazıdan bu yana daha artmış olduğunu belirtmekle yetineyim.

Sonuçta özgürlükçü sol soğuk savaş dönemi benzeri bir ikileme karşı karşıya kalıyor. Bir yanda emperyalist güçler bir yanda ona direnen otoriter sol ya da Hizbullah ve diğer radikal İslamcı güçler. İşin ilginç barış hareketi içinde genelde etkin olan otoriter sol Hizbullah'la dayanışma içinde olmaktan rahatsız olmuyor. Oysa aynı Hizbullah yirmi yıl önce Beyrut'ta solcuları öldürüyordu. Onu destekleyen İran kendi içinde sola nefes aldırıyor.

Sonuç Yerine

Tarih kendisini farklı ortamlarda ve düzeylerde yineliyor gibi görünüyor. Kapitalizm ömrünü uzatmak için her yolu deniyor. Bunlardan biri de toplumsal kutuplaşmalar ve şeytan düşmanlar yaratarak çoğunluğu çaresizlik içinde sistemi desteklemeye yöneltmek. Soğuk savaş döneminde bu kutuplaşma özgürlükçü solu geriletmiş ve sesinin hiç duyulmadığı bir döneme yol açmıştı. Ancak şu anda 1960'larda yükselen yeni solun etkisiyle ve 1968 ayaklanmalarının da mirasıyla özgürlükçü hareketler çok daha geniş bir tabana sahipler. Bununla birlikte henüz barış hareketi içinde dahi hareketin yönünü belirleyici konumda değiller.

Savaş karşıtı barış hareketi ise emperyalizm ile radikal İslamcı hareketlerin kutuplaşması arasında sıkışmış durumda. Barış hareketi tüm halkların emperyalist saldırılar karşısında özerklikleri için verdikleri mücadelenin ve direnişin meşruluğunu tanımalıdır. Ancak bu her hareketi desteklemek anlamına gelmemelidir. Sivil halkı hedef alan hareketlerin tabii ki kınanması gerekiyor. Bunun ötesinde de bir direnişin meşruluğunu tanımak ile ona politik destek vermek arasındaki farkın bilincinde olmak ve bunu net olarak ifade etmek gerekiyor.

Sözgelimi Hizbullah'ın İsrail'e karşı direnişi tabii ki bir meşru müdafaa, ancak ortak düşmana karşı meşru müdafaa böylesi otoriter bir güçle solu bir araya getirmemeli. Üstelik Hizbullah'ın anti-emperyalist olması bu boyutta küreselleşmiş bir dünyada çok fazla bir şey ifade etmiyor, çünkü anti-kapitalist olmayan bir küreselleşme karşıtlığının bir yere varmayacağı çok açık. Bunu İran örneğinde de görüyoruz. İran'ın nükleer

santral yapmak gibi kararları kendisinin vermesi gerekiyor. Bu konuda diğer halkların duyarlılığını göz önüne alması gerçekten çok önemli. Ancak bu hiç bir zaman ne ABD'ye ne başka bir ülkeye silahlı müdahale hakkı veremez.

Bununla birlikte alınması gereken tavır bir yandan savaş kışkırtıcısı Bush yönetimine karşı protestoları yoğunlaştırırken, İran'ı da tüm dünya halklarının duyarlılıklarına kulak veren etik bir tavır almaya çağırmak olmalı. Daha önemlisi esas olarak kamuoyunu bu şekilde oyalamayı amaçlayan bu savaş kışkırtıcı kampanyalara karşı tüm enerjimizi harcayıp daha kalıcı örgütlenmelere enerji bırakmamak hatasına düşmemeliyiz. Sonuçta İran ya da Hizbullah emperyalizme karşı ne kadar kahramanca dirense de anti-kapitalist mücadele içinde yer almayacaklar. Hatta fırsat buldukça ellerindeki gücü solu ezmek için kullanmaya devam edecekler.

Belki de en önemlisi farklı coğrafyalarda verilen mücadelelere aynı standartları uygulayarak yaklaşabilmek. Bu konuda meşru müdafaa hakkını kullananların terörist olarak nitelenmesi önemli bir sorun yaratıyor. Tabii ki kimse "terörist destekleyicisi" konumuna düşmek istemez. Ancak terörün asıl kaynağı daha önce açıkladığımız gibi şiddet tekeli elinde tutan devlet. Devlet terörüne karşı gösterilen reflekslerin arkasında da bu temel kaynağın olduğunu unutmamak gerekiyor. Ne yazık ki yola çıkış nedenleri meşru da olsa her direniş hareketi gösterdiği refleksleri tümüyle kontrol edemiyor. İrlanda'da IRA'nın Britanya hükümetiyle masaya oturduktan sonra bile sivilleri hedefleyen kimi eylemleri engelleyememiş olması buna bir örnek. Bu eylemleri kınarken buradan yola çıkarak bu direnişin meşruiyetini yitirdiğini iddia edemeyiz. Ancak bu tür refleksler çoğunlukla otoriter örgütlenmelerde ortaya çıkıyor ve özgürlükçü sol bu direnişlerin meşruluğunu teslim etse de bunların destekleyicisi olmadığını net bir şekilde ortaya koyabilmeli.

Kapitalizme karşı mücadele ancak halkın doğrudan demokratik örgütlenmesiyle güçlenebilir. Politik anlamda net tavırlar ortaya koymak bu açıdan çok önemli, çünkü birlikte

geliştirilmiş etik duruşlar geniş kesimleri bir araya getirmek için kaçınılmaz bir önkoşul. Özgürlükçü sol bu sürece etik ilkeler geliştirerek ve net politik tavırlar olarak katkıda bulunmak durumunda. Bunun için de kendi içinde çeşitliliği zenginlik olarak gören komünalist bir hareketi yaratmaya ihtiyacımız var. Politik mücadeleyi şiddetten arındırmakta bu en önemli etken olacak gibi görünüyor.

- [1] Beyazlarla ilk karşılaşmalarında Avustralya aborijinleri bu konumdaydı
- [2] Burada üretkenlikteki artışın zorunlu olarak köleliğe yol açmadığını vurgulamakta yarar var, bu yalnızca bir önkoşuldur, kölelik sistemine zorunlu olarak yol açmaz.
- [3] Bkz. Murray Bookchin, 'Milliyetçilik ve "Ulusal Sorun"', Toplumsal Ekoloji sayı 2, sayfa 31
- [4] Peter Staudenmaier, "Tarihin Kaçırılması", Toplumsal Ekoloji sayı 1, sayfa 55
- [5] <http://www.respectcoalition.org/2006/news.php?ite=1274>
- [6] Reha Alpay, "DSF ve Küreselleşme Karşıtı Hareket", Toplumsal Ekoloji sayı 3, sayfa 7

Toplumsal Ekoloji Dergisi'ne
yazı ve resim göndermek için
toplumsal.ekoloji@gmail.com